

Esimene osalemine Noorte Kotkaste pealike keskkogul

Alanud aasta esimese nädalavahetuse varahommik leidis mind reisimas Saaremaale, et osaleda koos noorteinstruktoriga Ain Laanega Noorte Kotkaste pealike keskkogul. Mändjala küla Saaremaa hotelli meeldivalt lihtne, sõbralik ja looduslähedane õhustik lõi hea eelduse keskkogu kahe tööpäeva õnnestumiseks – ning ette rutates võin kinnitada, et nõnda see ka läks.

Tõise nädalavahetuse tugiteenus (majutus, toitlustamine, kohvi-tee pausid jms.) oli nõnda hästi korraldatud, et mingit muret selles osas ei tekkinud ning oli võimalik kogu tähelepanu koondada kokkusaamise sisulisele poolele. Tõsi, avapäeva alguse kellaaeg küll nihkus tunni võrra, kuid see oli pigem meeldiv ja kaugelt tulijate poolt vaadates ka igati põhjendatud. Edasine kulges juba kenasti ajagraafikus.

Maleva instruktoriga Ain Laane heal vahendusel tutvusin kohe algul mitme NK maleva pealiku ja instruktoriga, järgneva töö ja puhkepauside käigus sain ka teisi aate- ja ametikaaslaste nägu- ja nimepidi tundma. Ühise vankri vedajatega tutvumine oligi vast selle keskkogu üks suurimaid väärtusi minu jaoks. Koosoleku ja vestluste käigus kogesin õige pea, millise suure innu ja pühendumusega mu kogenud ametikaaslased oma malevates asja ajavad ning mu lugupidamine nende vastu kasvab lausa veereva lumepallina. Sealjuures mõne erilise sädemehe juttu imetlusega kuulates kippusin aga lausa kahtlusega enda sisse vaatama, et kas minu „kütusepaagis“ ikka jagub rammusat energiavedeliku, et midagi samalaadset korda saata? Kuid üks seegi selgub eelolevate kolme aasta möödudes.

Keskkogu muutis kahtlemata eriliseks Kaitseliidu vastse üleva, brigaadikindral Meelis Kiili, aktiivne osalemine. Kohe pärast NK peavanema Silver Tamme avasõnu pöördus kindral keskkogu poole tervitusega, mida oli nii kõrvadel kui südames hea kuulata. Sellele järgnenud Saaremaa maleva pealiku avatud ja soojas toonis tervitus ning alati kehtiv küllakutse andis tööpäeva algusele vaid meeldivaid värve juurde. Malevate pealike esitlused

möödunud aasta tegevusest olid üsna erinevalt üles ehitatud ja ka esitatud, seepärast rutiini ega tähelepanu hajumist peaaegu ei tekkinud. Või kui tekkis, siis ehk õige natuke mõne liialt detailselt kõikidesse toimunud ettevõtmistesse laskunud ettekande juures. Rõhuasetused erinesid mõneti malevate lõikes ja järgnevalt meenutangi lühidalt vaid seda, mis enamusel eriti hingel oli ja nii ka oluliselt kõlama jäi.

Peaaegu mitte keegi ei jätnud nimetamata, et puudus on noortejuhtidest. Tõsi on, et igasuguse juhtimisega kaasneb ju täiendav töökoormus ja paljude jaoks eriti hirmutava „kollina“ ka vastutus. Tänapäeva pragmaatilises ühiskonnas paneb probleemile oma pitseri ka asjaolu, et noortejuhi tööd tuleb seni teha tasuta. Aatelisti ning missioonitundega inimesi on Eestis puudu küllap igas valdkonnas, arusaadavalt ei jagu neid ka noorkotkaid juhtima. Seda enam vajavad nad toetust neilt, kelle ameti kohaselt selleks võimalused ja ka kohustus on. Arutelu käigus ütles Kaitseliidu ülem välja oma seisukoha, et ta soovib saavutada olukorra, kus Kaitseliidu malevate pealikul märksa enam panustaksid NK tegevusse ning senisest enam toetaksid ja hindaksid seda. Kahtlemata süstis see NK juhtidesse kindlustunnet ja usku, et sisemine koostöö Kaitseliidu malevates muutub senisest sisukamaks, sujuvamaks ning paremaks.

Läbivaks arutelu teemaks, mida tegelikult aastaid pallina kahes suunas on veeretatud, oli keskkogul küsimus, kas Kaitseliidu noorteorganisatsioonil Noored Kotkad on üheks põhikohustuseks Kaitseliidule liikmete juurdekasvu andmine. Tundub, et seisukohad nii Kaitseliidu kui NK juhtkonna tasemel, mida väljendas ka Kaitseliidu ülem, on üsna asja mõneti muutunud ning keskkogul jäi kõlama seisukoht, et sellist ülesannet NK organisatsioonil tegelikult ei ole. Ühtki taolisele kohustusele otseselt viitavat lauset ei leia ju ka NK organisatsiooni alusdokumentidest. Samas, kui noorkotkas pärast vanusepiiri – 18 aasta – ületamist, astub Kaitseliitu, siis see on väga ter-

vitatav ja loomulik asjade kulg. Mingit plaani seadmist ja NK malevate tööle selle täitmise põhjal hinnangu andmist aga ei peeta põhjendatuks. Väga eluterve ja mõistlik seisukoht, sest NK organisatsiooni ülesanne on tõepoolest kasvatada mitte kaitseliitlaste kitsamas mõttes, vaid eelkõige mitmekülgset arenenud, terveid, ausaid ja isamaaliselt meelestatud ning tugeva kaitsetahtega kodanikke, kes tahavad ja julgevad vajadusel Eesti hüvanguks ja ka kaitseks otsustavalt tegutseda. Jutuks oli ja emotsionaalseid sõnavõtte tekitas ka ÜROs aastakümneid tagasi vastu võetud lapse õiguste konventsiooni järgmise küsimus. Selle dokumendi hiljutisest täiendusest lähtudes peavad osalusriigid igal võimalusel vältima alla

18aastaste (varem alla 14aastaste) isikute rakendamist sõjategevuses ja mitte värbama neid sõjaväelikesse üksustesse. Mõistagi teeb meile muret, kas peaksime selle valguses midagi muutma noorkotkaste, aga ka noorkaitseliitlaste väljaõppe tegevuses. Siiski jäi keskkogul üsna üksmeelselt pinnale seisukoht, et praegu pole küll midagi vaja muuta ega koomale tõmmata – vastasel korral kaotaks eesmärgi ja sisu kogu Kaitseliidu ja NK tegevus ning mõte. Kuidas kasvatada kaitsetahtelisi kodanikke ja valmistada riigi kaitseks, kui ei ole võimalik neile tutvustada relvi ning õpetada neid ohutult käsitlema? Niisiis jätkame tasakaalukalt oma missiooni, kuna see toimub hoopis teisel eesmärgil ja viisil, kui on mõel-

dud eelmainitud konventsiooni sätetes.

Mida veel lisada. See noortejuhtide pere on tõepoolest imeline seltskond, seda tahan kinnitada. Ka väljaspool keskkogu töökava, pausidel ja pikal õhtusöögil oli jututeemadeks valdavalt ikka meie vabatahtlik missioonitegevus. Jagati ja võrreldi kogemusi, räägiti nii rõõmudest ja värvikamate seikadest kui murekohtadest. Ning anti mõista, et ollakse alati valmis nõu ja jõuga üksteist abistama.

Isegi mitmetunnisel tagasiside bussis ja vahepeal ka praamil ei lõppenud need jututeemad, mis keskkogu lõppedes justkui võinuks selleks korras lõppeda. Korraldatavate ettevõtmiste kava mõistlik sagedus, mõnused matkade marsruudid, laag-

rite korraldamine ja igapäevane koostöö, ka NK ja KT vahel, paljude heade kogemuste vahetamine ja ülevõtmine jne, jne. Hea, lausa väga hea, tunne oli kõike seda kogeda. Kindel on, et need noored, kes astuvad NK ja KT ridadesse, on teinud eelkõige enda jaoks, aga seda kaudu ka Eesti jaoks tervikuna õige ja tänuväärse valiku. Nad saavad palju väärtuslike teadmisi, oskusi ja kogemusi, saavad juurde enesekindlust ning julgust. Sest mida muud on oodata, kui nendega tegeleb niivõrd pühendunud ja aateline seltskond noortejuhte, kellest suure osaga oli mul au kohtuda lõppenud keskkogul.

Valdur Kiik
NK Sakala Maleva pealik

Lugupeetavad Oma Maa lugejad

Sakala Maleva pealik mjr Kalle Köhler ja lehe toimetis soovib teile alanud aastal tegusat toimetamist, õnne ja edu kõigis teie ettevõtmistes. Loodame, et saame omalt poolt pisutki kaasa aidata, et ka see aasta tugevdaks Kaitseliitu ja annaks meile kõigile rohkem turvalisuse tunnet ja tahet hoida ja kaitsta meie väikest ja ainust Eestimaad!

OMA MAA

Viljandi, jaanuar 2013

Uus algus

Uus aasta on alanud. Elu läheb ilmselt edasi ikka vanaviisi. Paratamatu on aga see, et aasta jooksul kindlasti midagi uut, enneolematut või koguni hästi unustatud vana juhtub. Kuu alguses mälestasime Vabadussõjas langenuid ja meenutasime 93 aastat tagasi kehtima hakanud vaherahus selles sõjas, mis tõi Eestile enam kui 6 000 inimese kaotuse, aga ka võidu, vabaduse ja iseseisvuse. Päev enne seda tähistas Kaitseväe Tallinna Malev oma asutamise 88. aastapäeva. Kuu järgnevatel päevadel tuleb ette veel terve rida mäletamist ja tähistamist väärvaid tähtpäevi, kuid meile, kaitseväelastele, on olulisemad kindlasti Kodutütard 81. aastapäev ja Vabadussõjas murrangulise tähtsusega olnud Paju lahingu 94. aastapäev. Minevikku on vaja ja tuleb meeles pidada kuid sealt tuleb ka õppida, et mitte korata või lasta korduda varem tehtud vigu. Ainult austava või harda suhtumisega mineviku kogemustesse ilmselt ei saavutata paremaid tulemusi. Olevusvõitlus on läbi aegade maailmas toimunud ja toimub edasi nii floora kui fauna keskel. Olevusvõitluses on omavahel ka sootsiumid. Võib öelda, et see võitlus ehk konkurents on elu edasiviivjoud ja viis, aga see on ka omamoodi ohtlik viis. Nõrgemad, kes võitluses alla jäävad kas kaovad või hävitatakse. Alles jäävad suuremad, tugevamad ja targemad. Ka kavalamad. Maailmas on ju rahvaid ja rahvusi, keda peetakse teistest arukamateks ja kavalamateks. Kas on need ainult pärilikud ja geenide kaudu edasi antavad omadused või on võimalik neid ka omandada enda arendamisega? Arvatavalt nii üks kui teine on võimalikud.

Mis löi meie maarahvast, nagu teda nimetati, kes veel 2 sajandit tagasi oli pea kirjaoskamatu, rahva, kes suutis – üsna kiiresti tõusta kultuurrahvaks, luua oma riigi, võita Vabadussõjas kahte suurt ja võrratult tugevamat riiki, anda maailmale lisaks Georg Lurichile, Georg Hakenschmidtile ja Jaan Jaagole ka Kristjan Palusalu, kes Berliinis Hitleri enda silmade all võitis sakslaste ebajumala Hornfischeri, anda maailmale Paul Kerese, keda tõenäoliselt ainult kulissidetagune hämar tegevus ei võimaldanud tulla male maailmameistriks ja on andnud maailmale Skype, mida täna kasutavad kümned või koguni sajad miljonid inimesed. Kas seda on üheainsa miljoni rahva kohta vähe? Võib arvata, et ei ole. Ja meie rahva geenid pole sugugi viletsamad teiste omadest. Paljud aga määrab ära tööku ja tahe midagi saavutada. See tahe aitas meil pea kakskümmend kaks ja pool aastat tagasi saavutada ka iseseisvuse taastamise. Ehkki maakera ei ole kiiremini pöörlema hakanud on elu sellel emakesel Maal küll aasta-aastalt aina kiiremaks muutunud. Selle kiirusega peame me suutma kaasas käia, muidu on oht, et meid visatakse maha nagu pall karusellilt. Kas me suudame? Vastus peaks olema, et suudame kui tahame! Tahkem siis olla uuel aastal veel usinamad õppima, töötama, harjutama ja arenema igas mõttes, et suuta vastu seista suurematele, tugevamatele, rikkamatele ja ahnematele. Aga ärme muutume seejuures ebamääraseks juurteta ja oksteta inimhulgaks vaid jäägem oma esiisade vääri- liseks rahvuseks – jäägem eestlasteks! Jõudu meile!

R.K.

Õöd on siin valged

Imelised jõulupühad möödusid ning Sakala ja Valgamaa kodutütred-noorkotkad sättisid ennast kaheks ööpäevaks välilaagrisse Välustesse. Sakala maleva staabi juurde hakkas laagrisse tulijaid kogunema 27. detsembri hommikupoole, kui hakati laagri varustust komplekteerima. Kohal olid kõik vajalikud inimesed ja koorem sai peagi autodele ning sõit mööda üllilbedat maanteed hakkaski. Kui kõik olid siiski õnnelikult Välustesse jõudnud, ootasid meid seal juba Valgamaa noorte esindajad. Jagasime laagri ja osavõtjad kaheks osaks ja hakkasime laagripilte ette valmistama. Tüdrukute laager paigutati väliköögi lähedale aga poiste oma tunduvalt kaugemale, sest laagri tegevuses oli ettenähtud ka luuramine ja oma lippude kaitsmine. Telkide ülespanemise ajal oli isegi aega lumesõda pidada sest lumi oli ju nii mõnusalt kokku hakkav. Küljealuseks asetati tublisti kuuseoksi, telgiahi keskele ja varsti korsten tassaski. Esmesed õppevõtted ja õpituba välilaagri püstitamisest Gunnar Hundi juhendamisel toimusid juba soojas telgis. Poiste laagri püstitamine sai ka kohe hoo sisse, isegi puuduolevad telgivaiaid lõigati sealtsamast metsast. Poistel oli vaja ehitada oma laagri juurde välikäimla ja sellegagi saadi hästi hakkama, sest kõik vajalik materjal oli käe-jala juures. Poiste laagris juhtis vägesid juhendajana Kristi Loit, kes jagas oma õpitut tarkust noorematele. Öhtupoolikul saabus laagrilõkke ärde maleva instruktor n-vbl Lauri Nälk, kes viis läbi õppetunni välitingimustes hakkamasaamisest. Eriti toonitas ta seda, et kihiline riietumine on väga oluline ja riided ei tohi liibuvad olla. Siis liiguti telkide juurde, kus uuriti, kas telgi püstitamine on olnud veatu ja vajadusel tehti kohe parandused.

Edasi toimusid väga erinevatel teemadel õpitoad: loodussäästlik toimetulek talvises oludes, s.h. riietusest, toitumisest, lõkke tegemisest käepäraste vahendite-

ga, õõbimisest ja hügieenist; ohutust ja varjatud liikumisest talvisel maastikul nii päeval kui öösel; laagrirutiinist; alternatiivside teadete edastamisest vilega, morsega, valgusega, heliga; lõkke tegemisest; laagriluurest ja laagrikaitsest. Laagrilõkke eest hoolitses Valgamaa Maleva noorteinstruktor Kaimo Vahtra. Lõkke põles kogu laagri aja ning öörahu eel sai lõkkel ka liha ja kartulit küpsendada. Laagrirahu kestis kella kolmeni varahommikul, siis algas tegutsemine: oli vaja luurata ehk on teise laagri lipp valveta? Ja ööd on siin valged (mitte mustad), varjude liikumine oli selgesti näha kuid seda põnevam oli tegutseda. Hommikuvälgus leidis Valgamaa noorkotkad lõkke ümber istumas ja mõtteid vahetamas.

Peale hommikusööki jagati laagri neljaks rühmaks ja algas võistlus. Sakala Maleva noorteinstruktor Ain Laane viis läbi võistluse kolm ala: sõlmede tegemise, taskulambiga morse edastamise ja õhkpüssist laskmise. Tema sõnul oskasid kõik lapsed väga hästi sõlmi teha, ainult üks sõlm ei tulnud kõigil kohe välja. Laskmisel õhkpüssist olid paremad kodutütred ja üldse paistsid tüdrukud silma parema koostöoga. Aga morse tähestiku peaksid meie noored veel õppima, sest ainult üks rühm suutis selle ülesande täita.

Enne lõunasööki said lapsed tutvuda oma seekordse „vastase“ laagriga, kus oli pimeduses luuramas käidud. Nii mõnigi leidis, et oli öösel laagripile ju nii lähedal olnud, aga kätte seda ei saanud. Üldine meeleolu oli kõikidel hea, tagasides soovisid paljud veelkord sellisest laagrist osa võtta. Tänu kõigile osalejatele ja läbiviijatele Väluste laagri eest ning peatse kohtumiseni!

Kerstin Käärk
Sakala Maleva noorteinstruktor

Uudiseid kaitseministeeriumist

Kodanikupäeval, 26. novembril kutsus kaitseminister Urmas Reinsalu Tartus peetud loengus kuulajaid riigi suhtes suuremale nõudlikkusele. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse lahtiste uste päeval peetud kõnes rõhutas Reinsalu, et iga kodaniku kohustus on osaleda ühiskondlikus elus, maksta makse ja käia valimas, et anda nii oma panus Eesti riigi püsimeesena.

„Kodanik peab vajadusel ka riigi valitsejad kriitiseerima – nagu me seda just viimastel nädalatel oleme ka näinud – konstruktiivne kriitika ja avalik arutelu valupunktide üle aitavad riigivalitsemist parandada,“ lausus kaitseminister. Tema hinnangul pole vahet, kas kodanik on ettevõtja, kultuuritegelane, avalik teenistuja või tegev mõnes muus valdkonnas. Oluline on igaühe lojaalsus Eesti riigile ja põhiseadusele korrale ning aktiivne osalemine ühiskonnas. „See seos on vastastikune – kui inimene täidab oma kohustusi, vastutades oma panuse eest riigi ees, siis annab see talle täieliku õiguse oodata riigilt sedasama,“ ütles Reinsalu. Kaitseministri arvates on kodanikupäev hea võimalus põhjalikumalt ja sisukamalt mõelda selle üle, mida üldse tähendab kodanikuks olemine, mida tähendab riik ja mida tähendab riigi kaitsmine, kes selle eest vastutab, või kelle töö see on. Kaitseminister Reinsalu kohtus ka Kõrgemas Sõjakoolis õppivate kadettidega.

* * * * *

2. detsembril anti teade, et Eesti hakkab juhtima Põhjala-Balti koostööprogrammi – Eestist saab järgmisel aastal eesistuja Põhjala-Balti koostööprogrammis, millega aidatakse Kaukaasia ja Balkani riikidel kaasajastada oma riigikaitset. Põhjala-Balti initsiatiivi-nimelise programmi käigus toetatakse Georgia, Ukraina ja Lääne-Balkani riikide julgeolekusektori reforme. Samuti aidatakse neljale riikidele kindlustada tsiviilkontrolli relvajõudude üle ning suurendada valmisolekut liituda Euroopa Liiduga ja NATOga. Kaitseminister Urmas Reinsalu ütles, et Eesti soovib järgmisel aastal suurendada Põhjala-Balti initsiatiivi nähtavust. „Eesistuja riigi staatus annab Eestile hea võimaluse koostööd Põhjamaade ja Balti riikide vahel veelgi tihedamaks muuta, leida uusi projekte ja partnereid,“ ütles ta. „Me saame teha palju rohkem, et jagada oma riigikaitse ülesehitamise kogemust nende riikidega, kel seisavad mitmed väljakutsed ja reformid alles ees. Nii aitame tegevutada Euroopa lähipiirkonna stabiilsust ja julgeolekut,“ lüüsis Reinsalu. Eesti vastutab järgmisel aastal Põhjala-Balti juhtgrupi töö sisulise juhtimise eest. Samuti administreerib Eesti läbi Põhjala-Balti initsiatiivi eesistumise Lõuna-Kaukaasia ja Moldova ümarlauda, mis korraldab kaitsekoostööd nelja riigi – Armeenias, Aserbaidžaanis, Georgias ja Moldovas suunal. Põhjala-Balti initsiatiivi eesistuja 2012. aastal oli Rootsi. Suuremad projektid olid Põhjala-Balti initsiatiivi ja Ühendkuningriigi poolt kaasjuhitav koolitusprogramm Georgia julgeolekusektori ametnikele, ümberõppe ja posttraumaatilise stressi projekt Bosnia-Hertsegoviinas ning Lääne-Balkani regionaalsete väljaõppekeskuste toetamine.

Põhjala-Balti initsiatiiv on osa Põhjala-Balti (inglise keeles NB8 – Nordic-Baltic Eight) koostööformadist, kuhu kuuluvad kaheksa riiki: Rootsi, Norra, Taani, Island, Soome, Läti, Leedu ja Eesti.

* * * * *

3. detsembril kohtus KM kaitseinvesteeringute asekaitsler Ingvar Pärnamäe Stockholmis Rootsi kolleegidega, et arutada kahepoolset ühishankeprojektide seisu ja tulevikuplaane. 4. detsembril kantsler Mikko Märran ja kaitseplaneerimise asekaitsler Margus Pae arutasid kaitseministeeriumis NATO esindajatega väe- võimete arendamist NATO kaitseplaneerimise raames. Seal osalesid esindajad sise- ja välis- ministeeriumist ning vaatlejad Lätist ja Leedust. 6. detsembril algas Tartus Dorpati konverentsikeskuses kahepäevane konverents ja näitus „Sõja- ja katastroofoomeditsiin“. 7. detsembril Naiskodukaitse ning Kodutütred andsid Kaitseväe Logistikakeskusele ja Välisministeeriumile üle välismissioonil viibivatele kaitseväelastele ja tsiviilisikutele valmistatud jõulukingitused: rahvuslikud kudemid, sõdurimoosi ja jõulukaardid. Samal päeval kaitsepoliitika asekaitsler Sven Sakkov oli Ühendkuningriigis, kus kohtus sealse kaitse- ministeeriumi rahvusvahelise julgeolekupoliitika direktori Steve McCarthyga.

Eesti Vabadussõja olulise sündmuse tähistamine

14. jaanuaril 2013. a algusega kell 13.00 toimub Tartus Tähtvere pargis Vabadussõja monumendi juures Tartu vabastamise lahingu ja selle ohvrite mälestamine. Jaanuaris 1919. a algas Eesti vägede suurpealetung lõunarindel. 14. jaanuaril vabastati Tartu. Otsustav lahing peeti Tähtvere väljadel, kus Eesti väeosade vastaseks olid ka vene okupantide käsilased –punased läti kütid. Soomusrongide üldjuhiks oli kapten Karl Parts, soomusrongi nr 1 ülem oli kapten Irv, soomusrongi nr 3 ülem oli kapten Luiga. Kuperjanovi partisanide ülemaks oli leitnant Julius Kuperjanov. Soomusrongid nr 1 ja nr 3 ning Kuperjanovi partisanid vabastasid Tartu. See oli võit, mis innustas Eesti vägesid ja lõpetas tapatalgud Tartus

Krediidikassa keldris, kus bolševike poolt tapeti 33 süütut inimest. Hukatute hulgas oli esimene Eesti apostliku õigeusu piiskop püha Platon, preestrid Bežanotski ja Bleivis ning kirikuõpetajad professor Hahn ning Schwarz. Võidu mälestuseks Tähtvere väljadel avati 3. juulil 1932. aastal mälestusmärk mille kommunistid 1940. aastal hävitasid. Linnavaliniku ja Tartu Memento Ühingu esimehe Enn Tarto ettepanekul Tartu Linnavolikogu otsustas aprillis 2004. a mälestusmärk taastada. Tartu Linnavalitsus korraldas mälestusmärgi taastamise samas paigas ja endisel kujul. Mälestusmärk avati uuesti 2. juulil 2006. aastal.

Tartu Memento Ühingu juhatus

Rootsi Kaitseväe juhataja hinnang Rootsi kaitsevõimele

4. jaanuaril k.a. avaldas ajaleht Postimees Soome ajalehe Helsingin Sanomat allikale viidates Rootsi kaitseväe juhataja arvamus Rootsi praeguse aja kaitsevõime kohta vastates ajalehe Svenska Dagbladet küsimustele. Rootsi kaitseväe juhataja Sverker Göranssoni sõnul on riigi võimekus kaitsta end sõjalise rünnaku vastu nii kesine, et vastu suudetaks pidada maksimaalselt nädal aega. Ja seegi võimekus kehtib vaid piiratud rünnaku puhul, seejärel on vaja teiste riikide abi. Göranssoni siiski usub, et abi Rootsi saab. Ta ei oota seda Euroopa Liidult, vaid ennekõike NATOsse kuuluvat naaberriigilt Norralt. Göransson tõi näitena 2011. aastal korraldatud NATO staabiõppust, mille käigus Rootsi saatis oma JAS Gripeni hävitajaid rünnaku alla sattunud Norra le appi. Göransson ootab Oslost sama-

sugust solidaarsust, kui Rootsit peaks rünnatama. Rootsi on alates 1990. aastate lõpust sihiteadlikult vähendanud oma relvajõude. Doktriinist, et riiki peab olema võimeline end kaitsma ka suure rünnaku eest, on loobunud. Nüüd on relvajõud määratavalt väiksemad ja peamist rõhku pööratakse rahvusvahelisele operatsioonidele, nagu missioonile Afganistanis. Mullu septembris hoiatas Rootsi sõjaväeluure juht Stefan Kristiansson Venema sõjalise võimekuse suurenemise eest. Kristianssoni sõnul tuleb seda silmas pidada Rootsi järgmises, 2015. aastal kehtima hakkavas kaitsestrateegias. Ka Göranssoni intervjuu sisu oli suunatud sellele, et kaitseressursside vähendamiseks pole enam mingit võimalust, kui Rootsi tahab säilitada vähimagi iseseisva kaitsevõime.

Mälestused

Algus ajalehe Oma Maa k.a. (aprillikuu) numbris nr 148

Alfred Käärman - Võrumaa Teataja 20.01.1999: *Tolleaegsete külaelanike mälestustest: „Tuvikene Kristjan (Jaan) jooksis siit mööda kodu poole. Ka üks teine mees – Ottan Arnold – pääses põgenema. Keegi vaatama minna ei julgenud“. Tolleaegne karjapoiss meenutas: „Oli jõulude paiku. Läksime Amanni Valdekoga teisel või kolmandal päeval vaatama. Väljas olnud laipadest tundsin ära Kuus Arnoldi Haki talust. Teda oli lohistatud 50 meetri kauguselt tagasi punkri juurde, vererada järel. Rebasa Kalju laip oli otse punkri ukse ees, tema kõrval poolpõlenud näoga laip. Väljaspool punkrit oli viis laipa, põlenud punkri sees oli näha kaks kuni kolm laipa. Rünna oli tulnud Laosaare poolt. Üldised andmed kinnitavad ründajate tulekust Sõmerpalu poolt, seega otse vastassuunast Palju on ununenud, palju on rahvas juurde pannud. Eks lugejal jääb ise otsustada tõe ja arvamuste vahel nii nagu tema näeb ja soovib.*

Punkri meeste elulood

Harald Keem – 17.12.1923 – 28.12.1945
Sündis Kurenurme metsavahi talus. Aasta pärast Haraldi sündi suri ta isa, kes oli metsavaht ja pere pidi vabastama metsavahi ametitalu. Ema koos väikeste lastega asus elama Vaabina mõisast eraldatud Pihlaku talu, kus hetkel oli valmis ainult elumaja. Teised hooned tuli ehitada. 1943. aasta kevadel värvati Harald Saksa tööteenistusse, oli Velikie Luki ligidal kindlustustöödel, kust deserteerus. Põgenes sama aasta sügisel Soome. Astus Soome sõjaväkke ja saadeti luurajate koolitusele Staffani saarele. Värvati luuregruppi Hauka. Saadeti 1944.a. juulis Soome luurajana ja Eesti vastupanuliikumise sidemehena Eestisse. Saksa okupatsiooni lõpuni tegutses koos Viktor

Lukuga Valgamaal Sangaste Mäekülas. Talvel 1944/45 tuli koos Viktor Lukuga Võrumaa- le, kus algul varjati end tuttavate juures taludes. Aprillis 1945 otsis julgeolek teadlikult Harald Keemi, olles teadlik tema Eestis viibimisest ja sellest, et ta on Soome luure agent ja saadetud Eestisse. Kord aprillis, kui Harald ööbis kodus, tuli julgeolek haarangule. Harald pääses põgenema, arreteeriti Haraldi ema ja öde Anni. Ema lasti koju, kuid Anni jäeti vanglasse ja oli Võru vanglas üle aasta. Tavaliselt oli tollal tähtaeg uurimise lõpetamiseks pool aastat, kui selle ajaga valmis ei saadud, pidi uurija taotlema uurimise pikendust prokuröri. Anni Keemi suhtes ongi küsitav miks tema uurimist ei lõpetatud? Hoiati käe-jala juures Võrus, kuni üheksa kuud hiljem hävitati Lükkä punker ja Harald Keem sai surma.
Kui Agnes Eher viidi langenuid tuvastama, siis oli ikka ja jälle otsitud just Keemi surnukeha. Anni Keemile andis tribunal 1946. aasta suvel 10 aastat, mille ta ka ära istus.
Varakevadel 1945.a. ehitas koos kaastelastega punkri Lükkä Luhasoole. Oli luuregrupi vanem. Kasutas hüüdnime ÄTT, oli ka 10. Rohelise Partisanide Pataljoni looja. Langes punkrisse visatud granaadi läbi esimesena. Matmiskoht teadmata.

Arnold Kuus – 1910 -28.12.1945
Pärit Luhametsa külast, Haki talust. Lükkä punkrisse tuli suvel 1945.a. Varjas ennast Kaitseväe ülevõtteüksuste ülevõtjaid. Maetud Rõuge Jaani-Peebu kalmistule.
(1941. suvel oli Sännas kaks päeva enne sakslaste tulekut võimu ülevõtmise organiseerija ja juht Kaitseväe kohalik juht Edula Luhametsast. Kas Kuus osales Sännas? V.Kaska)
Tütrel Aini jutu järgi olevat Arnold Kuusi süüdistatud 1941.

aasta suvel kohaliku punase Piiri (tegelikult Pill, Lepistu algkooli juhataja, purupunase Pilli noorim poeg, oli hävituspataljonlane ja oli osalenud tsiviilisikute tapmisel ja hoonete põletamisel kui venelased taganesid. 1941. langes vangi Peipsiäärses kotis ja mõisteti kohtu poolt surma ja otsus viidi täide 1941.a. sügisel.) hukkamisel osalemises Olevat ise tahtnud metsast välja tulla, aga ema oli keelanud, et varsti tuleb „valge laev“. Olevat siiski kevadel lubanud välja tulla.

Vambola Lukk – 09.12.1926 – 28.12.1945

Pärit Võru vallast Vagula külast Kundi talust. Lõpetas 1943. aastal Väimela Põllutöö kooli. Lükkä punkrisse tuli oktoobris 1945. Maetud Osula Prassipalu kalmistule.

Viktor Lukk – 25.10.1925 – 28.12.1945

Pärit Võru vallast Vagula külast Kundi talust. Lõpetas 1943. aasta kevadel Võru Gümnaasiumi alamastme. Oli saksa ajal koolis pörandaaluse organisatsiooni Sini-must-valge looja ja juht. Saksa mobilisatsiooni eest põgenes Soome. Astus 25.11.1943 Soome sõjaväe peastaabi luureosakonna Hauka gruppi. Läbis luurajate erikoolituse Staffani saarel. 1944.a. juulis saadeti Eestisse Soome luurajana ja Eesti vastupanuliikumise sidemehena. Kasutas hüüdnime JUMBO, hiljem KUSTA. Koos Harald Keemiga tegutses Saksa okupatsiooni lõpuni Sangastes Valgamaal. 1944./45. a. talve veetis kodukandis Võrumaal end varjates ja varakevadel ehitas koos Keemiga Lükkä punkri. Oli 10. Rohelise Partisanide Pataljoni looja. Maetud Osula Prassipalu kalmistule.

Mihkel Lõhmus – 09.09.1895 – 28.12.1945

Pärit Sõmerpalu (varem Linnamäe) vallast Haava küla Matsi talust. Mobiliseeriti 1944. aastal saksa sõjaväkke. Arre-

teerimise kartusel hakkas end sama aasta sügisel varjama peamiselt oma kodu ümbruses. Tal oli punker kodutalu rehetare pörandal, kus varjas end koos Arnold Ottaniga. Lükkä punkrisse tuli päev või paar varem koos Arnold Ottaniga. Maetud oma kodutalu Matsi aeda. Praegu kasvab haul suur kuusk.

Henn Pihlapuu – 23.12.1928 – 28.12.1945

Pärit Orava vallast. Võru keskkooli õpilane. Kuulus Saksa okupatsiooni ajal Võru keskkoolis poollegaalsetel ilmunud õpilastele „Unsere Wochenschau“ toimetusele. Toimetajaks oli Arved Leinbock, toimetusse kuulusid ka Kalju Liin, Henn Pihlapuu ja Elmut Laane. Toimetus ei olnud seotud saksaaegse Sini-must-valgega. SMV oli tegelikult „Unsere Wochenschau“ ilmumise ajal oma tegevuse lõpetanud, sest tema asutaja Viktor Lukk oli koolist lahkunud ja oli juba Soomes. Oli 1945. aastal loodud Sini-must-valge asutajaliige. Oktoobris 1945 peale isa arreteerimist hakkas end varjama ja ühines 10. RPP Lükkä punkriga. Matmiskoht teadmata. Rõuge Jaani-Peebu kalmistul perekonna hauaplatsi kiviil on tema nimi. Hüüdnimi oli UNDU.

Edgar Raudsepp – 28.04.1910–28.12.1945

Pärit Kasariita valla Meegomäe külast, põllumehe poeg. Õppis Jaani algkoolis, Võru Gümnaasiumis ja Võru Õpetajate Seminaris. Peale seminari teenis Eesti Kaitseväes. Töötas 1932. a Meremäe valla Tobrova algkoolis õpetajana ja alates 1934.a. juhatajana. 1941–1944 oli Võru linna 3. (Võrusoo) algkooli juhataja. Alates 1944. sügisest varjas end kusagil Rõuge kandis. Hüüdnimi oli MIKK. Käis iga nädal Lükkä punkris lendlehti paljudamas. Tema muretsetud oli üks punkris olev kirjutusmasin. Punkris oli ka raadiovastuvõtja. Oli peamine

lendlehtede koostaja. Kuna ta oskas inglise keelt, siis sai ta lendlehtede jaoks materjali ingliskeelsete uudiste kuulamisest. Maetud Rõuge Jaani-Peebu kalmistule Tuvikeste hauaplatsile, punkrist eluga pääsenud Kristjan Tuvikese nime all. Taasvabanemisel sugulaste poolt pandud hauaplatt perekonna matmisplatsile Võru kalmistul.

Kalju Rebane 25.12.1921–28.12.1945

Pärit Luhametsa küla Kolga talust. Lõpetas 1942.a. Väimela Kõrgema Põllutöökooli. Lükkä punkrisse tuli aprillis 1945.a. Varjas ennast venelaste mobilisatsiooni eest. Elmar Vellak oma kirjas 25.05.2010 Kirjutab: *Nägin ka Sänna külanõukogust äraviidud raadio ja trükimasina asemele jäetud hästi joonistatud karikatuure. Äraviijateks olid Lükkä punkri mehed. Kusta (Gustav Vahtra) näitas tervet pakki eskiise nendest.* Kalju Aaropi järgi tõi raadio Kalju Rebane. Ta tahtis peale venelaste amnestiat mobiliseeritulete tulla välja, kuid kodused ei soovitanud. Maetud Rõuge Jaani-Peebu kalmistule.
Tundmatu, langes 28.12.1945 On üks oletus kohalike juttude järgi, et tundmatu oli keegi 15-aastane poiss.

Arnold Ottan – 29.05.1916–30.12.1996

Üks kolmest kes pääses punkrilahingust eluga. Ottan oli pärit Vaabinast, praeguse jaotuse järgi Sõmerpalu vallast, talupoja perest. Peale venelaste sissetulekut hakkasid end varjama nii poeg Arnold kui isa August. Isa varjas end kulakuks tegemise eest. Detsembris 1945.a. said Ottan ja Mihkel Lõhmus teate, et Vaabinas tuleb suurem haarang. Nii otsustasidki nad mõlemad minna Lükkä punkrisse. Harald Keem oli Ottani tädipoeg. Lükkäl saadi olla kaks päeva, siis tuli häving. Arnold Ottani pruudi Aino Arendi vend oli Linnamäe valla täi-

tevkomitee sekretär, kes andis teada, kui midagi oli teoksil mida vallas teati või nähti.

Ann Ottan, Arnold Ottani ema, sõnad Jaan Ellenile peale taasvabanemist: „*Peräst tuud otmist Matsil (Mihkel Lõhmuse kodus) meeste kannatus kakõss, es julgu inäp koski olla. Arno ja Mihkli joosi nigu kiinivalun kitsõ ütest paigast tõistõ. Vuks juhät neile Nursi suu punkri. Detsembrinoll tuukõrd pallas talv, Vuks vei nä punkri manu. Kats üüd ja päävä saiva sääl olla...Ma kiildse Arnot, vana August ka oll vasta, aga Arnoldi närvil oli nii läbi üt ta es julgõ inäp kodukanti jää. Matsi Hindrik oll kah väega kiilnõ, aga poisi õs kullõ üttegi kiildõ.“*

Ottan jooksis paljajalu särgi ja pükste väel punkrist välja ja hakkas mööda kraavi kaugemale roomama. Nii pääses piiramisrõngast välja ja esimese abi saabaste ja üleriiete näol sai Eheri juurest. Läks samas tagasi Vaabina kanti. 1946. juunis kuulutati varjajale amnestia. Samal ajal otsid isa ja poed Ottanid end väidetavalt Võrus julgeolekutöötaja Maragulini kaudu 7 000 rubla eest vabaks. Kui hakati rääkima kolhoosidest, soovitas isa Arnoldil ära linna minna. Ta sai töle Tartu vagunidepoosse, naisevenna Elmar Arendi kaudu kes oli nüüd vagunidepoos rongi tehniline meister, sepa abiliseks ja õppis ise sepatöö ära. 16. jaanuaril 1952 arreteeriti Arnold, uuriti kus ja kellega end varjas. Sõjatribunal määras § 58-1a, 58-11 ja 25+5 aastat ja ta saadeti Noriski laagritesse. Vabanes 10.06.56. Asus uuesti elama Tartusse. Isa August aga asus end uuesti varjama 1949 ja sooritas enesetapu oma kodulähedases punkris 08.04.1952.a.

Erich Sepp – 1924 – kevad 1951

Järgneb

Kiikame kübe ka põhjanaabrite tegemisi

Soome reservväelaste ajaleht RESERVILÄINEN kirjutab käesoleva aasta esimeses numbris Soome maakaitseüksuste tegemistest ja kavades. Soome keeles nimetatakse neid üksusi sõnaga paikalliskoukko (loe: paigalliskouko), mis sõna-sõnal tõlgituna tähendaks kohalik rühm, sisuliselt üldnimetusena aga tähendab eesti keeles maakaitse üksus. Sõjaaja maakaitset arendades luuakse Soomes operatiiv- ja territooriumialüksuste (meie mõistes maaväe staabi ja kaitseringkonna alluvuses olevate üksustele) lisaks üldnimetatud maakaitseüksused, mis on põhimõtteliselt samad, kui meie Kaitseväe lahingüksused. Vahe on ainult selles, et soomlased oma suuremat elanike arvu (ja loomulikult ka kordades suuremat reservväelaste arvu) arvestades saavad moodustada lausa maakaitsepataljone, meie aga ainult kompaniisid ja võitlusgruppe. Kokku kavandavad

soomlased hetkel moodustada selliseid maakaitseüksusi kuni 30 000 mehega, ehkki algselt oli kavas koguni 60 000 meest lippude alla saada. Loomulikult on nendes üksustes kogenenud, motiveeritud ja aktiivsetele reservväelastele palju tegevust. Pataljonide staabitid koostatakse samuti reservväelastest. Pataljonide tuumaks või karkassiks on sageli nn maakuntakompania – tölkes maakonna kompanii ehk siis meie mõistes KL maleva lahingkompanii. Maakaitsepataljonide koosseis on ka formeerimisüksus ning sageli ka lahingväljaõppet korraldav üksus moodustatavate üksuste väljaõppe tarvis. Rõhutatatakse ka seda, et maakaitseüksuste varustus ja relvastus peab olema nende antavate ülesannete tasemel. Näiteks maakuntakompaniite varustust ja tulejõudu tugvdatatakse ja mitmekesistatakse. Tuletoetusrühmadel saab senise kahe kerge miinipilduja asemel neid olema kolm ja

uuedatad lahingueeskirja kohaselt suurendatakse ka kuulipildujate ja täpsuslaskurite arvu. Nimetatud pataljonide orgaaniline õhutorje võimekus on väike, see on rohkem kaitseringkonna tegevusala, kuid tankitorje võimekust arendatakse vastavalt üksustele antavatele ülesannetele. Ühtlasi muudetakse maakaitseüksused alates 2015. aastast tunduvalt liikumisvõimeliseimateks ja neile korraldatakse kordusõppusi, et üksused harjuksid uue lahingueeskirja nõuetega ja suudaksid neid täita vähemalt rahuldaval tasemel. Maakaitseüksuste tegevus on küllaltki hajutatud ja seepärast pööratakse suuremat tähelepanu ka varustuse ja relvastuse hoolduse korraldamisele ning sidetegevusele lisaks kaudtule kasutamise ja juhtimise paremale korraldamisele. Oma osa selles suures ümberkorralduses on ette nähtud ka Maanpölvastuskoolitusyhdistykselle, siis meie keeles maakaitse

koolituse (väljaõppe) ühendusele või organisatsioonile, kes nii füüsiliselt kui vaimselt peab kaasa aitama maakaitse korraldamisele kohtadel. Nende poolt lubatakse korraldada huvitavaid õppusi nendele reservväelastele, kes oma eea tõttu ei kuulu enam kaitseväge sõjaaja üksuste koosseisu. Sellega aga väljaõppe korraldamised ei piirdu, vaid maaväe operatiivülema brigaadikindral Petri Hulkko lubaduste kohaselt kutsutakse maakaitseüksuste koosseisu olevaid võitlejaid ka kaitseväge poolt korraldatavatele kursustele ja õppustele. Nagu meilgi, on Soomes (ja ka Rootsis ning isegi enamikes NATO riikides) mure selle pärast, et riigikaitse eelarveid on viimastel aastatel kärbitud ja see tähendab, et ka teatud tegevusi tuleb piirata nii kordusõppuste osas kui ka varustuse hangetel. Aga siinkohal ei saa jätta mainimata seda, et on ka asjakohaselt mõttevaid ja käituvaid seaduseandjaid. Nii otsustas

Soome Eduskund (parlament) 2013.a. eelarves anda kaitseväge lisaks just kordusõppuste korraldamiseks veel 1 miljon eurot ning ka maakaitseorganisatsioonid said 200 000 eurot lisaraha. Seega saavad soomlased käesoleval aastal kutsuda kordusõppustele umbes 5 000 meest. Võrreldes aga vaid paari aasta taguseid aegu, kus aastast läbis kordusõppuse kuni 27 000 meest, on tagasimineku väga suur. Veel on ehk huvitav teada seda, et soomlastel on väljaõppe saanud reservväelased sõjaaja üksuste reservis 32–33 eluaastani. Seejärel nad arvatakse nendest üksustest välja ja paigutatakse maakaitseüksuste koosseisu. Meil on reservväelased sõjaaja reservüksuste koosseisu pisut kauem, kuid nende paigutamine peale teatud vanusesse jõudmist Kaitseväe lahingüksuste või eraldi maakaitseüksuste koosseisu on läinud suhteliselt kiiresti, kuid see võiks põhjanaabrite eeskujul olla korraldatud kindlamini

asjakohaste õigusnormide abil. Lühidalt ja kokkuvõtvalt võib öelda, et Soome kohalikesse maakaitseüksustesse võivad kuuluda nn. maakonnakompaniid, hajutatud jäägrikompaniid (laskurkompaniid), sõjaväepolitsei üksused, väljaõppe- ja toetusüksused, formeerimisüksused ja lahingväljaõppe üksused ning nende ülesanneteks on maakaitseüksuste loomine ja väljaõppe korraldamine, objektide kaitse korraldamine, luuretegevus, otsingud ja päästetööd, külgkaitse korraldamine teistele üksustele, dessanditorje, sissitegevus, eriüksuste vastu tegutsemine ja koostöö kohalike tsiviilametivõimudega. Siit on ehk midagi kasulikku kõrva taha panna, sest oht on jätkuvalt meilegi sama. Ja ilmselt pole mõtet korrata möödunud sajandi keskpaigas tehtud saatuslikke vigu.

R.K.

Patrioodi muinasjutuke lollidele

Aeg oli ilus. Põllud kandsid vilja, jõgedes voolas vesi ja kodu- desse sündis lapsi. Viimase- st sõjast oli möödas üle poole sajandi. Küla oli oma parimas ajastus. Inimesed tegid tööd ja tundsid oma tegemistest rõõmu. Mõned aga ei suutnud enam isegi rõõmu tunda, sest kõik tundus nii loomulik, nii ise-enesest mõistetav. Elu oligi nende jaoks alati ilus olnud, sõda ja rõhuv viletsus oli neile alati võõras olnud. Mõned inimesed aga mäletasid sõda, olid elanud sellel ajal või lugenud ja kuulanud sellel ajal elanute kurbi mälestusi. Esimesed hakkasid teisi lollakateks pidama. Nende enesekindlus ja usk oma arvamusse vääraratu- sse oli kõikehõlmav. Nad ei mõistnud enam, miks tahavad need endist aega mäletavad kulutada oma kallist aega ja hüvesid selleks, et ülalpidada midagi seesugust, mis neile tundus täiesti mitte vajalik. Milleks kulutada raha kaitse- rajatistele, mis peaksid nad küla kaitsma millegi eest, mida nende arvates ei olnud enam olemas ega tulemas? „Minevi- kus elasid rumalad inimesed, meie oleme targad ja arenenud inimesed. Meie ei vaja enam sellist tobedust, mis kaitseks meid ajaloo jäänukite eest, mida enam ei eksisteeri.“ Nad hakkasidki vastu töötama neile, kes pidasid ajalugu meele ning kaitsesüsteemide vajalikkust küla eluliseks. „Meie ei toeta enam teie tootust, me ei anna raha, me ei kuluta aega ega isegi mõttele enam sellele. Me ei usu, et ilmas leidub veel nii barbaarseid inimesi, kes võiksid teistele halba soovida.“

Mingil hetkel aga jagunesid nad isegi kahte leeri. Ühed jätkasid oma uskumist lillilisse olevikku ja tulevikuks, teised aga väitsid, et kui kusagil veel leidubki pa- hasid rahvaid, kes ülejäätutele halba teha soovivad, siis on need rahvad lihtsalt nii suured ja tugevad, et nendega ei olegi mõtet võidelda, nii-kui-nii nende vastu ei saa. Küla konservatiiv- sem pool ei osanudki seisukoh- ta võtta, kumb osa lillilistest nende jaoks kohutavam oli, kas need kes eitasid igasugust ohtu või need, kes uskusid pahade rahvaste ülemvõimu.

Külarahvas oli killustunud. Üha rohkem ja rohkem surusid sõ- dadesse mitteuskuvad uuspõlv- kondlased nurka neid, kes ikka veel pidasid vajalikuks hoida võõraid oma kodukülalt emal. Viimaks lahvatati ühele suu- reks. Vähenemusse jäänud konser- vatiivid aeti külast minema. Önn oli, et küla kõrvast asus tihe metsalaas, kuhu konservatiivid viisid kõik oma pered ja võtsid kaasa ka küllajääjate arvates mittevajalikud kaitseüsteemid. Võttis aega mis võttis, aga pika alevõlendamise ja vaevalse maaharimise tagajärjel said külast välja aetud konservatiiv- vid omale jälle jalad alla. Ka kaasatoodud kaitseüsteemid pandi ümber uue küla, kuna uuspõlvkondlased olid korrada hakanud himustama nii mõn- dagi, mida konservatiivid olid enestega kaasa võtnud, olid need siis nende ilusad tütreid või raamatukogus, milles peitnud hulgaliselt teadmisi eelkõige ajaloo ja kaitserajatiste ehitamisest, mis olid ju inse- nertechnilised ja mida sai raken-

dada ka rahuaja tingimustes elumugavuste hüvanguks.

Pärast kaitserajatiste ülessead- mist lõppesid uuspõlvkondlaste vargusretked. Konservatiivide külas hakkas elu-olu toimima ja seal meenutati vaid kiptava igatsusega metsalaane serval oleva endise koduküla päike- sepaistet, millest neil paksus laanes omajagu puudust oli. Mälestus kodust oli visa kadu- ma. Demokraatia vastu aga ei saanud, enamus oli otsustanud teisiti.

Uuspõlvkondlased elasid kor- raga tühjustes. Nad olid saanud oma tahtmise ja vabastanud küla neile koormavaks olnud rudimentist, igaaastast tar- betust kaitserajatiste soetami- sest, hooldamisest ja teenin- damisest, kuid koos sellega olid lahkunud ka küla helgemad pead ja koduhoidvamad pered, kus edendati kaitserajatistele lisaks ka ühtehoidvat külame- taliteeti ja hooliti pealekasvava põlvkonna koduarmastusest, mille tulemusena ei mindud kodukülalt ära mitte selleks, et kodust ära jääda ja vaid ikka ja ainult selleks, et tuua laias- tilmast uusi teadmisi ja oskusi kodukülla.

Pikapeale siiski harjuti. Asemele tekkisid teised lahtisel mõttelejad kõrvalasulatest ja linnadest ning nendega koos tuli külla ka lõbus ja kõigele avatud elu. Pikapeale unustati vanad konservatiivid sootuks ja harjuti sellega, et mööda küla hulkusid omatahtsi võõrad näod, kelle päritolu oli täiesti teadmata. Hirmu ei tundud ja oli suure vabaduse tunne. Pidid ja laul ning jooavas- tavad ained olid sama tavalised kui võõrad inimesedki külas. Enam ei hoolitud sellestki, mis varem oli olnud külas kombeks. Ei räägitud enam ainult küla oma murrakus vaid pruugiti ka kõrvalasulate keelt, ei kantud lihtsaid ja naturaalseid külärõivaid vaid kombineeriti teiste külade koha- selt edevamaid palakaid oma ihukatteks. Vaid suurte külma- de ajal meenusid endised villa- sed, pisut küll kohmakad, aga see eest soojad hekakatid. Pärast lühikest külmaperioodi aga pöörduti kiiresti tagasi ede- vate hilpude juurde, kiruti külma aega ja albiti edasi. Vaikselt hakkas küla otsast lagunema- gi, uuspõlvkondlaste noorem põlvkond ei tulnud enam võõrsilt koju tagasi ja nende vanakesed jäid ilma noorte toeta. Leiti sel- lelegi aseaine, küllajäänutele pandi peale maksud ja kohus- tati nooremaid aitama elatunud külaelanikke üleval pidada ja nende eest hoolitseda. Nii hiilis hüljatud rudiment nendeni jälle teisel kujul tagasi aga seda ei märgatud või ei tahatud tunnis- tada ja vabaduse illusioon oli niivõrd kena ja mõnus, et kaalus üles igasuguse vastuväite. Märkamata jäi uuspõlvkond- laste küla ka tõsiasi, et ida- pool asuv suurlinn saatis juba pikemat aega oma maatamehi ja teisi ulaelu elavada inimesi nende külla endile uut eluaset soetama. Ei olnud uuspõlvkond- lastel sellega esialgu probleemi, sest minema aetud konservatiiv- videst oli ruumi jäänud küllaga. Nii sigineski külla arvustatav kogus linnainimesi, kes hak- kasid külas peale suruma omi linnakombed. Esialgu tundusid linnakombed lahedad ja mõnu-

sad, meeste ja naiste vahel läbi- käimine oli üsna kombelõtv ning pidutsemist peeti linnakombel tööst etemaks. Paari aasta möödudes aga, kui saagid olid maanarrimisest kiratsema jäänud ning seetõttu loomadki lautades enam kehakatet ega ninaesist ei andnud, kui nälg kippus üha teravamini kallale, siis hakkasid uuspõlvkondlased vanu aegu taga igatsema ja mõtlema, milles viga oli tehtud. Raske oli endile tunnistada, et tore küla oli lastud võõrastel ära narrida. Kui aga lapses veekalk- vel silmadega nälgastena otsa vaatasid, tuli endale aru anda, et see vabaduse trall peab ära lõppema ja millestki endisest on ikka vaja kinni hoidma jääda, et nälg ja muud hädad küla endistest põliselanikest täitsa tühjaks ei teeks.

Korraldati siis uuspõlvkondlaste käärid. Istuti ja riieldi kaua, enamus aega läks teineteise süüdistamisele aga lõpuks jõuti ikka järeldusele, et maaharimi- ne ja koduküla vanad kombed peavad jälle au sisse tõusma. Otsustati, et seda nõutakse ka võõrastelt ja linnastelt, kes on külla elama asunud ja siit enam ära minna ei taha. Otsus tehti teatavaks ja selle täitmist pandi jälgima ametimees – urjäänik. Urjäänikust sai kõva mees uuspõlvkondlaste hulgas aga naerualune sisserrännanute seas. Sisserrännand otsustasid ilma kärajatetagi, et uuspõlv- kondlased tehku mis tahavad, nemad elavad ikka nii edasi kuidas nendele endile roh- kem meeldib. Kurja urjäänikut nähes mindi temast kaarega mööda või sülitati talle ülbel- t saapa peale. See urjäänikule ei meeldinud. Võttis viimaks kurjale sõnale abiks ka kant- siku ja äsas ülbematele üle larihvi. Varsti sai aga ise selle eest sisserrännanutel peksa. Mis siin vaid sisserrännanute rääkida. Ka uuspõlvkondlaste noorem põlvkond otsustas elada uut moodi elu edasi ja peksis urjäänikut samuti. Urjäänik tahtis ameti maha panna aga uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale. Nüüd ei jäänud sis- serännanuil oma lõdvas stiilis elu alalhoidmiseks muud üle, kui läksid suurde linna jäänud uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale. Nüüd ei jäänud sis- serännanuil oma lõdvas stiilis elu alalhoidmiseks muud üle, kui läksid suurde linna jäänud uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale. Nüüd ei jäänud sis- serännanuil oma lõdvas stiilis elu alalhoidmiseks muud üle, kui läksid suurde linna jäänud uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale. Nüüd ei jäänud sis- serännanuil oma lõdvas stiilis elu alalhoidmiseks muud üle, kui läksid suurde linna jäänud uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale. Nüüd ei jäänud sis- serännanuil oma lõdvas stiilis elu alalhoidmiseks muud üle, kui läksid suurde linna jäänud uuspõlvkondlased panid talle veel mõned urjäänikud abiks kõrvale.

• 3. jaanuari hommikul kogunesid Valga linna asutuste ja organisatsioonide juhud ning paljud isamaaliselt meelestatud kodanikud Valgas Metsa tänava kalmistul oleva Eesti Vabadussõja mälestusmärgi juurde meenutamaks 93 aastat tagasi Eesti ja Venemaa vahel kehtima hakanud relvarahu. Graniitse mälestussamba juures seisid auvalves Valgamaa maleva kaitseleitlased, selle ees põlesid küünlad. Täpselt kell 10.30, nii kui see on üle aegade olnud, tardusid kohaletulnud paigale mälestamaks Eesti vabaduse eest langenud kangelasi. Mälestussamba juurde asetati lilli ja pärge Valga maavalitsuse esindaja Ivar Unt ja Valga linnapea Kalev Härk samuti Kaitseleitidu Valgamaa Maleva, politseijaoskonna, päästeteenistuse, Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsiooni ja teiste organisatsioonide ning asutuste esindajad. Luuleridadega ütlesid tänu Vabadussõja kangelastele Valgamaa Ringkonna kodutütreid.

sugi olnud, sest ka teadmised ja oskused seda kasutada viisid konservatiivid enestega ühes. Ei jäänud uuspõlvkondlastel muud üle, kui müts näppu võtta ja pisarsilmi konservatiivide manu minna. Raske oli see minek, sest eneseuhkus ja oma viga- de tunnistamine on teineteist hävitavad komponendid aga minna tuli, kuna eneseuhkus oli hääbumas suurlinnaste taldade alla nii-ehk-nii ja nälg ning laste nutt olid saamas igapäevaseks laastuleiva kõrvaseks.

Konservatiivid olid nende vastu esialgu väga karvased, sest nende mälu oli pikk. Pikem kui pikk, kuna külas oli mitu krooni- kut, kes ajalugu mitte ainult ei jutustanud vaid ka kirja panid, et ei juhtuks alpuses vanu vigu kordama. Lõpuks kuulati siiski vanad kaaskondlased ära ja vangutati päid, rõhutati oma tarkust kaitsekonstruktsioonide vajalikkusest ja saadi vastuseks empiirilised nõusolekud uuspõlv- kondlastel. Tagantjäreli tarkuse- ga kaua ei viivitatud, istuti maha ja tehti valmis plaan. Eks igatse- sid ju konservatiivide tagasi oma päikeseküllasesse kodukülla, välja suht pimedast laanest. Otsustati tegutseda otsustavalt ja kiirelt. Kogu konservatiivide küla pakkis oma kaitsevarustuse kokku ning õhtu hakul liiguti kiiresti endise koduküla lähiste. Raskemad ja esialgu mittevai- jalikud varustuselemendid jäeti hiie serva varju ja ööpimeduses mindi ning peksti linnaalbid oma endistest kodudest hooga välja. Eks saanud seal mõni hukkagi, seda eelkõige uuspõlvkond- laste viha tõttu maha löödud urjäänikute pärast. Hommikuks olnud küla linna-alpidest prii. Ei olnud konservatiividel aega hukkallastud küla üle nurisema jääda, kiiresti mindi metsaserva jäänud raskevarustuse järele ja pandi see ainsa päevaga kenasti püsti. Lapsed ja naised aga saa- deti varjule konservatiivide külla laane rüppes. Mõni ägedam ja hingelt vahvam daam siiski jäi, sest armastus oma külarahva ja kodukandi vastu oli tugevam, kui hirm järgneva ees.

Hirm ei lasknud ennast kaua oodata. Järgmises hommiku- valguses olid minema pekstud suurlinlased pühas vihas koos paljude oma linnasõpradega tagasi. Seekord olid nad otsus- tanud, et küla tehakse uuspõlv- kondlastest ikka täitsa puhtaks ja kõik linnast tulnud vurled ja gavad küla omavahel ära. Suur

Õnnitleme!

Helmuth VALDNA	87
Jaan ROHT	60
Harry TREUFELDT	60
Elar AAV	25
Janek ILVES	25
Kirti PIIR	25
Tõnn PINSEL	25

aga oli nende üllatus, kui hooga tormati kaitserajatistesse, mis neist suure osa kohe teovõime- tuks tegi. Veel üritati paar pikka päeva oma tahtmist saada aga nähes, et Küla seisis enese eest visalt kui kadakas meretuules, väsisid eelkõige kaasatoodud linnarahvast sõbrad ja viimaks ka allesjäänud linnavurledki. Leppisid lõpuks teadmise, et tuleb siit ära minna ja leida enestele mõni muu koht taeva all. Viha muidugi jäi ja needu- si sajatati ähvardustena Küla suunas, nii et need endistele uuspõlvkondlastele kauaks hin- ge sõõbisid ja hirmust teadmine sai, et sõda pole fantaasia ega väljamõeldis vaid inimloomuse varjukülje alatiseks allesjääv ah- nuse ja saamahimu vastuseisu sünnitus.

Nii sai Küla viimaks jälle üheks ja palju õppetunde pandi sellest ajast raamatukogusse kirja, kuhu külaelanike lapsi usinasti lugema saadeti, et veel niipea ei ununeks see teadmine ja ei

sünniks uusi uuspõlvkondlasi, kes ei mäleta sõda ja peavad enesekaitset mingiks ajaloo ru- dimendiks, mis justkui liiga palju tähelepanu ja hoolt nõuab. Ka konservatiivide küla jäeti laande alles, et raskematel aegadel oleks külaelanikel üks korralik tagalatoetuselend reservis, aga seda hoiti teiste ümberkaud- sete külade ning idalinnade eest saladuses. Kõige vanemad hallid külata- rad aga noogutasid päid, sest nad teadsid, et kõige tähtsam on pealekasvatav põlvkonda hoida armastusega kodukolde lähedal, sõrmed kodumullas ja jalad koduhiies, et isegi ka kõige kaugemal ettenägemata ajal Küla pojad ja tütreid tahaksid ja saaksid siin edasi elada, sugu jätkata ja maad harida ning lapsi kasvatada.

Ermo Karilaid
13.12.2012. a
Pimonis
Helmandi provintsis
Afganistaanis

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus	KL Sakala Malev Peetrimõisa 71024 Viljandimaa
Väljaandja	Kaitseleitidu Sakala Malev pealik mjr Kalle Köhler, lauatel 717 9201, faks 717 9200, e-mail: oma.maa@mail.ee
Toimetajad	Rein Kikas 5331 3274, e-mail: rein.kikas@mail.ee Kerstin Käärik 522 1866, e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee